

Kjempebjørnekjeks og Tromsøpalme

(*Heracleum mantegazzianum*/*Heracleum persicum*)

Innhold

1.1	Praktisk informasjon.....	1
1.2	Bekjempelsesmetoder:.....	2
1.2.1	Rotkutting.....	2
1.2.2	Nedkapping/ Slått.....	2
1.2.3	Kjemisk bekjempelse – Sprøyting.....	3
1.3	Behandling av planteavfall.....	3
1.4	Behandling av utstyr etter bekjempelse.....	3
1.5	Graving og massehåndtering.....	3

1.1 Praktisk informasjon

Kjempebjørnekjeks blir 2-4 m høy. Planten er to- eller flerårig og spres med frø via vind, vann og jord. Hver plante produserer store mengder frø. Tromsøpalme likner kjempebjørnekjeks, er flerårig og blomstrer år etter år. Den spres med rotbiter og frø. Da veger ofte fungerer som en spredningskorridor, bør bestander i vegområder bekjempes, eller som et minimum slås før blomstring. Tromsøpalme og kjempebjørnekjeks er en trussel mot det stedegne biologiske mangfoldet fordi de vokser i store bestander og skaper skygge med sine store blader, som utkonkurrerer stedegne arter. Planten har i tillegg giftstoffer som kan ha negativ effekt på naboplanter.

Foto: Ingrid Hvalbye

FORSIKTIGHETSREGLER:

Kjempebjørnekjeks har plantesaft som er fototoxisk, dvs. at man kan få skader på hud der den er eksponert for plantesaft og sol. Erfaringsmessig kan skadene opptre forskjellig:

1. Solforbrenningsliknende skader, rød og irritert hud. Unngå solesponering av hudområdet i noen dager, behandle huden som ved solforbrenningsskader.
2. Blemmer, ser ut som andregrads forbrenning av hud, små væskefylte blemmer, til større områder med væskefylt, større blemme. Behandles som andregrads forbrenning, når blemmene sprekker er huden eksponert for infeksjon. Kontakt ev. lege for resept på lindrende og infeksjonshindrende salve.

3. Varige pigmentforandring i huden. Oppstår erfaringsmessig i etterkant av store blemmer. Pigmentforandringen kan leges over tid, men det er observert pigmentforandringer også etter to år. Kontakt hudlege.

Ved bekjempelse av planten beskytt deg selv ved å ha på heldekkende klær, arbeidshansker og gjerne vernebriller. Sørg for at barn ikke kan komme i kontakt med planten.

1.2 Bekjempelsesmetoder:

Tiltakene skal utføres minst så godt at ingen planter rekker å utvikle formeringsdyktige frø i hele funksjonsperioden. Dersom det er usikkerhet omkring identifisering av arten eller bekjempelsesmetodikk skal plantekyndig oppdragsgiver kontaktes. Den mest effektive bekjempelsesmetoden er å fjerne planten før den frøsetter seg i mai-juni måned (se 1.2.1 rotkutting).

1.2.1 Rotkutting

Arbeidet deles inn i to sesonger; mai-juni og juli-august. Tiltakene i juli er vesentlig mindre omfattende enn i mai og juni.

Arbeider i mai og juni:

- Plantebestanden behandles første gang innen uke 25 (24. juni). Arbeidet må starte opp senest uke 21 (23. mai).
- De mest solrike lokalitetene bør behandles først.
- Roten kuttes med en skarp spade e.l. under vekstpunktet, ca. 15 cm under bakken (se illustrasjon [HER](#)).
- I tette bestander bør man først og fremst ta de plantene som skal blomstre samme år (kraftigere individer), slik at de mellomstore plantene som ikke skal blomstre kan utkonkurrere flest mulige av de små.

Arbeider i juli:

- Plantebestanden oppsøkes for andre gang i første halvdel av juli for å ta etternølere; planter som ikke ble kuttet ordentlig første gang, og ev. planter som er i ferd med å blomstre.
- Blomsterstander som er i ferd med å blomstre må kuttes av for at det ikke skal dannes frø.
- Hvis noen blomsterstander har begynt å gå i frukt, må de tas med i en sekk og leveres til forbrenning hos gjenvinningsstasjon.

Arbeider i august, kontroll av rotkuttete bestander:

Det må gjennomføres en etterkontroll i august på lokalitetene som ikke har blitt rotkuttet skikkelig, eksempelvis på grunn av mye stein eller annet hardt underlag.

1.2.2 Nedkapping/ Slått

Slått egner seg i store tette bestander. Forekomster som er rotkuttet tidligere skal ikke slås. Plantene bør slås så nær bakken som mulig. Slått må begynne tidlig (slutten av mai eller juni), og gjentas hver 3-4 uke til begynnelsen av september for å hindre at plantene spirer igjen for å danne blomster og frukt. Grastrimmer er sannsynligvis det best egnede verktøyet til slått, men unngå spredning av plantedeler.

1.2.3 Kjemisk bekjempelse – Sprøyting

All bruk av kjemiske plantevernmidler skal skje iht. Mattilsynets gjeldende forskrifter om plantevernmidler og rapporteres iht. gitte krav. Privatpersoner står fritt til å kjøpe kommersielle sprøytemidler som blir solgt. Drammen kommune oppfordrer sterkt til å følge bruksanvisning og begrense spredning av sprøytemiddel, særlig i områder tilknyttet vann. Om sterkere sprøytemidler er nødvendig for å håndtere den svartelistede arten, anbefales det å ta kontakt med Mattilsynet og/eller fagpersonell med sprøytesertifikat som kan utføre arbeidet.

1.3 Behandling av planteavfall

Plantematerialet må ikke bli liggende i kontakt med jord eller i kontakt med rennende vann slik at det på nytt kan slå rot. Se link til hjemmesiden til Rfd for mer informasjon om håndtering av plantemateriale fra fremmed arter (<https://www.rfd.no/sorteringsguide/hageavfall/svartelistede-planter#/>).

1.4 Behandling av utstyr etter bekjempelse

Utstyr og redskaper må alltid rengjøres etter bruk. Rengjøringen må gjøres over en presenning eller et hardt underlag som gjør oppsamlingen av avfallet mulig for å unngå spredning.

1.5 Graving og massehåndtering

Dersom det skal graves eller fjernes masser der det er kjempebjørnekjeks, skal disse massene deponeres i varig deponi eller legges som toppmasser i arealer som skal skjøttes som grasmark eller grasplen.

Massene skal under ingen omstendigheter benyttes som tilslag i annen jordproduksjon.

Kilder:

- <https://www.plantevernleksikonet.no/1/oppslag/1627/>
- <https://fagus.no/wp-content/uploads/2017/08/2010-bekjempelse-av-kjempebjørnekjeks.pdf>
- <https://www.plantevernleksikonet.no/1/oppslag/1340/>
- <https://www.trondheim.kommune.no/tromsopalme-kjempebjørnekjeks/>